

ЗАКОНОДАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ

LEGISLATIVE FEATURES OF THE REGULATION
OF AGRARIAN EDUCATION IN FRANCE

Пахомова А.О.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет

Стаття присвячена проведенню аналізу нормативної бази Французької республіки в галузі управління та реформування аграрної освіти та науки для подальшого використання позитивного досвіду в національній аграрній сфері. Особлива увага приділяється аграрному законодавству в частині забезпечення діяльності приватних сільськогосподарських навчальних закладів.

Ключові слова: аграрна освіта, аграрна наука, інтеграція, аграрна сфера, освітня діяльність.

Статья посвящена проведению анализа нормативной базы Французской республики в области управления и реформирования аграрного образования и науки для дальнейшего использования положительного опыта в национальной аграрной сфере. Особое внимание уделяется аграрному законодательству в части обеспечения деятельности частных сельскохозяйственных учебных заведений.

Ключевые слова: аграрное образование, аграрная наука, интеграция, аграрная сфера, образовательная деятельность.

The article is devoted to the analysis of the regulatory framework of the French Republic in the field of management and reformation of agrarian education and science for the further use of positive experience in the national agrarian sphere. Particular attention is paid to agricultural legislation in the field of the provision of activity of private agricultural educational institutions.

Agrarian education should fully meet the current challenges of the industry, it must be understood that agricultural education in all developed countries is an open and integrated system in which the management units interact, along with the levels of education, etc. It is necessary to understand the state of the national agrarian education, the problems that exist and the potential it has for development. Particularly important is the revision of the approach to managing agrarian education, both in terms of internal changes in the political and economic landscape, and taking into account the world trends of branch education. That is why for Ukraine it is considered urgent to borrow experience of European states in the field of management of agrarian education and science with the further implementation of the most relevant norms to the national legislation.

The higher agricultural education in France is characterized mainly by the flexibility and variability of the structure of agricultural education, which allows real, and not declaratively, anyone who wants access to higher education of this profile.

Key words: agrarian education, agrarian science, integration, agrarian sphere, educational activity.

Досвід зарубіжних реформ демонструє, що розвиток різних секторів системи аграрної освіти є спільним завданням різних відомств, як профільного Міністерства, так і Міністерства освіти. Причому, в більшості країн вищим аграрним освітою керує Міністерство освіти, в той час як Міністерство сільського господарства керує середнім рівнем. Проте на рівні управління вкрай важливо не просто розділяти повноваження між відомствами, але необхідна кооперація, постійна взаємодія між керуючими суб'єктами. Аграрна освіта – це єдині інтегративний продукт і процес, в яке закладено різні інтереси і потреби, починаючи від економічних і політичних, закінчуючи соціальними і територіальними. Необхідно спільне інвестування ресурсів і зусиль в тих точках, які демонструють можливості конкурентоспроможності.

Аграрна освіта має цілком відповідати сучасним викликам галузі, необхідно розуміти, що сільськогосподарська освіта в усіх розвинених країнах є незамкненою і інтегративною системою, в якій взаємодіють управлінські одиниці, поряд з рівнями освіти тощо. Необхідно розуміти, в якому стані знаходиться національна аграрна освіта, які існують проблеми і який потенціал вона має для розвитку. Особливо важливим є перегляд підходу до управління аграрною освітою, як із точки зору внутрішніх змін політичного та економічного ландшафту, що відбулись, так і з огляду на світові тренди галузевої освіти. Саме тому для України вважається актуальним запозичення досвіду європейських держав у сфері управління аграрною освітою та наукою з подальшою імплементацією найбільш актуальних норм до національного законодавства.

Аналітиці зарубіжного, в тому числі французького, досвіду у сфері реформування аграрної науки та освіти присвячені роботи О.Д. Гущиної, Т.Д. Іщенко, А.П. Максименко, Н.А. Рудницької [1; 2; 3]. Проте проблеми адаптації системи аграрної освіти та науки до європейського наукового простору набувають все більшої актуальності в сучасних умовах.

Стаття має на меті проведення аналізу нормативної бази Французької республіки в галузі управління та реформування аграрної освіти та науки для подальшого використання позитивного досвіду в національній аграрній сфері.

Сучасна система французької освіти, в тому числі і аграрної, заслужено займає одне з перших місць і є однією з найпрогресивніших у світі. Головною її особливістю є те, що переважають державні навчальні заклади, фінансування яких здійснюється урядом Франції. У свою чергу, освітній навчальний процес у приватних навчальних закладах також перебуває під чітким контролем державних структур. Завдяки цьому якість навчання в вищих закладах даної країни досить висока, а дипломи французьких вузів користуються міжнародним визнанням [4].

Вища державна сільськогосподарська освіта призначена для підготовки інженерів, спеціалістів з ландшафтного дизайну, керівних кадрів для відповідних галузей, викладачів та науковців, ветеринарних лікарів. Вона є складовою частиною державної служби вищої освіти [5].

У рамках принципів, викладених в Законі № 84-52 від 26 січня 1984 про вищу освіту, державна вища сільськогосподарська освіта: готує фахівців для сільськогосподарського виробництва, лісництва, аквакультури, переробки і комерціалізації продукції, промисловості, пов'язаної із сільським господарством, агро-продовольчої галузі, охорони здоров'я та захисту тварин і рослин, гігієни, якості і безпеки харчових продуктів, облаштування, розвитку, менеджменту та збереження сільських територій, лісових угідь та водних ресурсів, природного середовища, пейзажів [6].

Аграрна наука та освіта Франції бере участь у політиці наукового розвитку через проведення фундаментальних, прикладних та клінічних досліджень; проводить дослідницьку та інноваційну роботу в галузі науки, освіти і педагогіки.

Заклади аграрної освіти та науки співпрацюють із компетентними організаціями в галузі науки, техніки, іннова-

цій, розвитку та в застосуванні результатів наукових досліджень; беруть участь у поширенні наукової і технічної інформації; розвивають міжнародне співробітництво в галузі науки, техніки та освіти. Вища сільськогосподарська освіта постійно проходить перевірку [7].

Аграрна освіта вищого рівня може надаватися як базова, так і післядипломна. Вона включає вищу професійну освіту, вищу професійну освіту за спеціалізацією та аспірантуру. Міністр вищої освіти бере участь у керівництві та визначенні педагогічних проектів державних вишів сільськогосподарської орієнтації.

Державні вищі сільськогосподарські навчальні заклади можуть бути габлітовані міністром вищої освіти, після отримання погодження від міністра сільського господарства, на видачу національних дипломів третього циклу в галузях їх компетентності самостійно або спільно з державними науковими, культурними, професійними установами.

Після погодження з усіма відповідними сторонами положення Закону № 84-52 від 26 січня 1984 року про вищу освіту можуть бути впроваджені декретом Державної ради повністю або частково, з проведенням певних змін при необхідності, в навчальних секторах та закладах вищої освіти, що підпорядковані Міністерству сільського господарства, після отримання згоди останнього та погодження з адміністративними радами закладів [6].

Державні вищі сільськогосподарські та ветеринарні навчальні заклади є юридичними особами, мають фінансову автономію, і є національними державними закладами, які не порушують застосування до них загальних положень, що стосуються вищої освіти [5].

Державні вищі сільськогосподарські заклади створюються на підставі відповідного декрету та очолюються директором.

Державні вищі навчальні заклади, що підпорядковані Міністерству сільського господарства, можуть підписувати з приватними вищими навчальними закладами угоди про співробітництво стосовно базової та післядипломної підготовки інженерів, спеціалістів з ландшафтного дизайну та інших фахівців, вказаних у законі [5].

Щоб досягти цілей, визначених для аграрної освіти та науки, один або кілька державних вищих навчальних сільськогосподарських закладів можуть створити один державний заклад наукового, культурного чи професійного напрямку, він може бути також створений з іншими юридичними особами державної чи приватної форми власності, групами, що представляють загальні інтереси, які є також юридичними особами і мають фінансову автономію [8]. Метою такого об'єднання є створення на пропозицію Міністерства сільського господарства полюсів компетентності міжнародного призначення, або ж створення умови для спільної наукової, навчальної, професійної, культурної, технічної діяльності, спільного використання обладнання та наукових послуг.

Поряд із державними вишами в аграрній сфері законодавство Франції передбачає можливість та необхідність існування приватних закладів освіти.

Приватні вищі сільськогосподарські навчальні заклади, асоціація яких або відповідальна організація підписали контракт із державою, надають навчальні та освітні послуги. Вони підпорядковані Міністерству сільського господарства. Навчання в них здійснюється з дотриманням принципів свободи переконань, вільного доступу до всіх видів освіти та вільного її вибору, це говорить про те, що кожен заклад має право на свою власну ініціативу.

Професійна сільськогосподарська освіта, що надається вищезгаданими асоціаціями чи організаціями, забезпечує загальну, технологічну і професійну підготовку фахівців для сільськогосподарського виробництва, лісництва, аквакультури, переробки і комерціалізації продукції, промисловості, пов'язаної із сільським господарством, облаштування, розвитку, менеджменту та збереження сільських

територій, лісових угідь та водних ресурсів, природного середовища. Вона сприяє особистому розвитку учнів, студентів, слухачів, стажерів, оцінці і адаптації їх кваліфікації, працевлаштуванню та соціальній адаптації [5].

Приватна аграрна освіта покликана виконувати ряд місій, серед яких – забезпечення загальної, професійної і технологічної підготовки, як базової, так і післядипломної; участь у розвитку сільських територій; участь у діяльності щодо сталого розвитку та прикладних дослідженнях. Приватна освіта так само бере участь у міжнародному співробітництві через прийом на стажування іноземних колег та організацію стажування для своїх викладачів за кордоном.

Приватна сільськогосподарська освіта охоплює період навчання з четвертого класу коледжу до останнього року навчання за вищою технічною кваліфікацією. Навчання побудовано таким чином, щоб дати можливість продовжувати здобуття освіти, змінювати її орієнтацію та переходити від навчання за робочим контрактом, що є особливим видом освіти, до навчання згідно освітнього статуту. Учні, студенти, слухачі, стажери отримують необхідну інформацію для розробки власних проектів професійної орієнтації. Таким способом вони отримують інформацію щодо динаміки попиту на ту чи іншу кваліфікацію, професію, освіту. Навчання організовано циклами. Якщо є така потреба, навчальні заклади організують заходи з вивчення регіональних мов та культури.

Підставою забезпечення приватної аграрної освіти є національні програми і стандарти, в яких відповідно визначаються зміст і цілі. Такі програмні документи можуть затверджуватися або спільно міністром сільського господарства і міністром освіти, або ж кожним із профільних міністрів окремо.

Згідно з положеннями статей L. 115-1, L. 900-2 та L. 980-1 Аграрного кодексу приватна загальна, технологічна і професійна сільськогосподарська освіта підтверджується дипломом державного зразка, або визнаним національним дипломом, що відповідає диплому також рівня, виданого не сільськогосподарським навчальним закладом [9].

Кожен приватний сільськогосподарський навчальний заклад розробляє і приймає свій проект. Цей проект визначає особливості виконання програм та впровадження національних стандартів, а також діяльність щодо педагогічної автономії закладу. Він також включає частину, що стосується розвитку педагогічних структур. Проект закладу розробляється і затверджується згідно з умовами на період від трьох до п'яти років. Впровадження проекту закладу є одним з пунктів оцінки його діяльності, згідно з умовами, встановленими міністром сільського господарства.

Асоціація, або організація, що керує приватним сільськогосподарським навчальним закладом, який бажає виконувати державні місії і отримувати фінансову допомогу від держави, повинна подати запит на підписання відповідного контракту з державою. Згідно із цим контрактом вона зобов'язується:

- відповідати в галузях, передбачених контрактом, попередній національній схемі професійної сільськогосподарської освіти, як вказано в статті L. 814-2 ;
- забезпечувати здійснення навчальної діяльності особами, що мають кваліфікації, які вимагаються чинним регламентом;
- дотримуватись національних програм у рамках педагогічного проекту, надання освіти відповідної державному диплому;
- проходити державний адміністративний, педагогічний і фінансовий контроль;
- щодо співробітників, гарантувати співробітникам забезпечення їх прав та вимагати від них дотримання обов'язків, визначених законодавством [9].

Державна підписує контракт лише для надання освіти, яка відповідає потребам, визначеним попередньою на-

ціональною схемою формування сільськогосподарської освіти в межах кредитів, визначених в законі про фінанси. Будь-які зміни в попередній схемі супроводжуються переглядом контракту. Типовий контракт затверджується Державною радою.

Національні федерації, що представляють асоціації чи організації, які керують приватними сільськогосподарськими навчальними закладами, можуть отримувати пряму допомогу від держави, для виконання місій, доручених їм цими закладами.

Асоціація чи організація можуть подавати заявку на інтеграцію в систему державної освіти закладу, яким вони керують. Заявка може бути прийнята лише за згоди зацікавленої громади. У випадку прийняття заявки, персонал переходить у статус кадрів державної сільськогосподарської освіти або працюють за контрактом [9].

Національна рада з питань сільськогосподарської освіти очолюється міністром сільського господарства і складається з 64 членів; з яких обов'язково має бути вісім представників держави; три представники місцевої влади; три представники зацікавлених державних навчальних закладів; шість представників асоціацій чи організацій, що керують приватними сільськогосподарськими навчальними закладами, які підписали контракт що державою та представники їх федерацій. Представники профспілкових організацій, що представляють співробітників державних і приватних сільськогосподарських навчальних закладів мають бути представлені в обсязі двадцяти осіб, як мінімум п'ять з них, представляють співробітників приватних сільськогосподарських навчальних закладів, що працюють за державним контрактом. Обов'язковою умовою є присутність у Раді десяти представників батьків учнів сільськогосподарських навчальних закладів, як мінімум, двоє з них мають представляти батьків учнів приватних сільськогосподарських навчальних закладів, що працюють за державним контрактом, а також одна особа, що представляє асоціацію сільських сімей. Додатково беруть участь десять представників професійних та профспілкових організацій, що представляють роботодавців, фермерів і працівників галузі, а також чотири представники учнів та студентів. До Ради також в якості консультантів можуть входити представники від науки та професій, суміжних із сільським господарством [5].

Національна рада з питань сільськогосподарської освіти забезпечує представництво сільськогосподарської освіти у Вищій раді з питань освіти.

Національна рада з питань сільськогосподарської освіти може збиратися для обговорення певного питання за ініціативою чвертини її членів або уряду. Вона обов'язково дає свої висновки перед прийняттям будь-якого закону або декрету, що стосуються сільськогоспо-

дарської освіти. Вона також збирається для надання звіту щодо оцінювання, визначеного Кодексом про освіту [10].

Рада надає свою думку щодо проектів попередніх національних схем сільськогосподарської освіти. Ці схеми враховують потреби в навчанні для того чи іншого регіону і затверджуються міністром сільського господарства терміном на п'ять років. Проведення національних заходів щодо загальної, технологічної, професійної і сільськогосподарської освіти забезпечується державою на основі цих схем.

У випадку суттєвих змін в період чинності такої схеми, зміни основ, які послужили для її впровадження, до неї можуть бути внесені зміни на пропозицію Національної ради з питань сільськогосподарської освіти.

При Міністерстві сільського господарства створюється Національна рада з питань вищої освіти і науки в галузі сільського господарства, агропродовольчого виробництва та ветеринарної медицини. Вона надає консультації з питань місій державних закладів підпорядкованих Міністерству сільського господарства, що надають вищу освіту та політики державної влади з метою їх поєднання. До Ради обираються студенти та співробітники навчальних закладів. Склад, повноваження та особливості функціонування цієї Ради визначені декретом Державної ради. Їй належить частина компетенцій покладених на Національну раду з питань сільськогосподарської освіти [5].

Щороку міністр сільського господарства звітується перед Національною радою з питань вищої освіти і науки в галузі сільського господарства, агропродовольчого виробництва та ветеринарної медицини про стан вищої освіти. Цей звіт публікується для всезагального ознайомлення.

Національну раду з питань вищої освіти і науки в галузі сільського господарства, агропродовольчого виробництва та ветеринарної медицини інформують та консультують з нею щодо орієнтації вищої освіти, підпорядкованої Міністерству сільського господарства.

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що вища аграрна освіта Франції характеризується головним чином гнучкістю і варіативністю структури сільськогосподарської освіти, що дозволяє реально, а не декларативно забезпечити кожному бажаному доступ до здобуття вищої освіти даного профілю.

Норми, що регулюють питання освіти та науки аграрного сектору Франції, безумовно, заслуговують на увагу. Особливу цікавість викликає аграрне законодавство в частині забезпечення діяльності приватних сільськогосподарських навчальних закладів. Проте неможливим вбачається повне копіювання загальної системи аграрної освіти Франції, необхідно враховувати надбання власної освітньої системи опираючись на позитивний досвід країн із високим аграрним потенціалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максименко А.П. Становлення і розвиток системи університетської освіти Франції (XIX – XX століття). Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Інститут вищої освіти Академії педагогічних наук України. Київ, 2008. С. 35.
2. Гущина О.Д. Основные тенденции подготовки дипломированных специалистов сельскохозяйственного профиля в современной Франции: дисс. к. пед. н. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Курск, 2005. 220 с.
3. Іщенко Т.Д., Рудницька Н.А. Інноваційні процеси в системі аграрної освіти України з урахуванням досвіду Франції // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. 2017. № 1. С. 9.
4. Юстус И., Болтунова С. Особенности современной системы аграрного образования за рубежом // Сибирский педагогический журнал. 2011. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-sovremennoy-sistemy-agrarnogo-obrazovaniya-za-rubezhom>.
5. Закон № 99-574 від 9 липня 1999 року про орієнтацію сільського господарства. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte>.
6. Закон № 84-52 від 26 січня 1984 р. про вищу освіту. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=45678>.
7. Закон № 60-791 від 2 серпня 1960 р. про аграрну освіту. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=>.
8. Закон № 84-579 від 9 липня 1984 року щодо модернізації державної сільськогосподарської освіти. URL: http://legifrance.gouv.fr/jopdf/common/jo_pdf.jsp?numJO=0&dateJO=19840711&numTexte=&pageDebut=02207&pageFin=.
9. Аграрний кодекс № 99-574 від 1 грудня 1979 року. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=869902955991B1706C65313078565037.tplgfr34s_1?cidTexte=LEGITEXT000006071367&dateTexte=20080505.
10. Кодекс про освіту № 2000-549 від 15 червня 2000 року. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT00006071191&dateTexte=20180401>.